

การพัฒนาความภาคภูมิใจในตนเองของเด็กด้อยโอกาส ที่ตีตราตัวเองว่าอ่านไม่ออก : การวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม

ปริณุต ไชยนิษฐ์¹, ณัฐพล วันตา², สุเมษย์ หนกหลัง³

¹อาจารย์ประจำ สาขาวิชาสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์

คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ

²เจ้าหน้าที่ประสานงานองค์การระหว่างประเทศเพื่อการโยกย้ายถิ่นฐาน

³อาจารย์ประจำ สาขาวิชาพัฒนศึกษาศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

E-mail : ¹parinut23@gmail.com, ²wantanattapon8@gmail.com, ³sumate.swu@gmail.com

Received: July 1, 2020

Revised: March 16, 2021

Accepted: April 2, 2021

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมมีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาเทคนิคการสอนที่สร้างความภาคภูมิใจให้เด็กด้อยโอกาสที่ตีตราตัวเองว่าอ่านไม่ออก และสร้างแนวทางการพัฒนาความภาคภูมิใจให้เด็กด้อยโอกาสที่ตีตราตัวเองว่าอ่านไม่ออก โดยมีผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการวิจัยแบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม ประกอบด้วย คนใน คนนอกและผู้วิจัย รวม 9 คน ใช้วิธีการรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพคือ การวิเคราะห์เอกสาร การสัมภาษณ์เชิงลึก การสังเกต การสนทนากลุ่ม การสำรวจพื้นที่ วิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหา ผลการวิจัยพบว่า ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องเห็นคุณค่าของการพัฒนาความภาคภูมิใจในตนเองให้กับเด็กด้อยโอกาสที่ตีตราตัวเองว่าอ่านไม่ออก โดยพบว่า ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องสามารถร่วมกันทำสิ่งต่อไปนี้ 1) ผลิตความรู้ใหม่ด้วยจิตสำนึกเรื่องแนวทางการพัฒนาความภาคภูมิใจในตนเองของเด็กด้อยโอกาสที่ตีตราตัวเองว่าอ่านไม่ออก 2) เทคนิคการสอนที่พัฒนาความภาคภูมิใจในตนเองของเด็กด้อยโอกาสที่ตีตราตัวเอง 3) ผลจากการสะท้อนที่ได้ไปพัฒนาร่วมกันกับผู้มีส่วนเกี่ยวข้องจนได้เป็นแนวทางการพัฒนาความภาคภูมิใจในตนเองของเด็กด้อยโอกาสที่ตีตราตัวเองว่าอ่านไม่ออก 4) แนวทางการวางแผนจัดกิจกรรมถ่ายทอดเทคนิคการสอนเพื่อพัฒนาความภาคภูมิใจในตนเองของเด็กด้อยโอกาสที่ตีตราตัวเองว่าอ่านไม่ออกให้ครูกับนักเรียน

คำสำคัญ: ความภาคภูมิใจในตนเอง, เด็กด้อยโอกาส, การตีตราตัวเอง, การวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม

The Development of Self-Esteem in Underprivileged Children who have Self-stigma due to Illiteracy: Participatory Action Research

Parinut Chaiyanich¹, Nattapon Wanta², Sumate Noklang.³

¹Lecturer, Social Science and Humanity Department

² Operation Assistant International Organization for Migration

³Lecturer, Development Education Program

Graduated School of Srinakharinwirot University

E-mail : ¹parinut23@gmail.com, ²wantanattapon8@gmail.com, ³sumate.swu@gmail.com

Received: July 1, 2020

Revised: March 16, 2021

Accepted: April 2, 2021

Abstract

The purposes of this participatory action research were to develop empowerment teaching techniques and form a guideline for the development of self-esteem among underprivileged children, who self-stigmatized as illiterate. The research participants were divided into three groups, consisting of insider, outsiders, and researchers with a total of nine people. This qualitative data was analyzed using several methods including documentary analysis, in-depth interviews, observation, focus groups, and field survey. The findings from content analysis were suggested that participants valued the development of self-esteem for underprivileged children. Furthermore, participants worked together to accomplish the followings for underprivileged children who stigmatized themselves as illiterate: 1) Produce new knowledge with the consciousness in the development of self-esteem 2) Teaching techniques, which allow underprivileged children to develop self-esteem 3) The reflections from participants were implemented into the process and developed into a guideline for self-esteem development 4) Able to create a guideline and planning procedure for teachers and students to transfer knowledge about teaching techniques for self-esteem development among underprivileged children who stigmatized themselves as illiterate.

Keywords: Self-Esteem, Underprivileged children, Self-stigma, Participatory Action Research

ความเป็นมาและความสำคัญของ ปัญหา(Background and Significance of the Study)

ท่ามกลางสังคมสมัยใหม่ในประเทศไทย ยังคงมีสถิติเด็กด้อยโอกาสซ่อนเร้นอยู่ไม่ต่ำกว่า 5 ล้านคนกว่า 80 เปอร์เซ็นต์เป็นเด็กยากจน และปฏิเสธไม่ได้ว่าความเหลื่อมล้ำยังคงกระจุกกระจายอยู่เคียงข้างความสมัยใหม่ เด็กด้อยโอกาสหมายถึง เด็กที่ยากลำบาก เนื่องจากประสบปัญหาต่างๆ มีชีวิตความเป็นอยู่ไม่เท่าเทียมเด็กปกติทั่วไป เด็กเหล่านี้จะไม่มีโอกาสที่จะเข้ารับบริการทางการศึกษา หรือได้รับการพัฒนาทั้งทางร่างกาย สติปัญญา อารมณ์ สังคมและจิตใจและควรได้รับความช่วยเหลือเป็นกรณีพิเศษเพื่อให้มีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น มีพัฒนาการที่ถูกต้องเหมาะสมกับวัยและสามารถบรรลุถึงศักยภาพขั้นสูงสุดได้ นอกจากนี้เด็กด้อยโอกาสที่ได้ถูกจัดกลุ่มไว้มี 10 ประเภท ได้แก่ เด็กยากจน เด็กที่มีปัญหาเกี่ยวกับยาเสพติด เด็กที่ถูกทอดทิ้ง เด็กที่ถูกทำร้ายทารุณ ล่วงละเมิดทางเพศ เด็กที่ได้รับผลกระทบจากโรคเอดส์หรือโรคติดต่อร้ายแรงที่สังคมรังเกียจ เด็กในชนกลุ่มน้อย เด็กเร่ร่อน เด็กถูกบังคับให้ขายแรงงานหรือแรงงานเด็ก เด็กที่อยู่ในธุรกิจทางเพศหรือโสเภณีเด็กและเด็กในสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน (Department of Mental Health, 2020)

ความพยายามของเกณฑ์สังคมหลายเกณฑ์ที่ ต้องการคัดกรองคน ก่อให้เกิดความรู้สึกลูกศิลา แบ่งแยก ส่งผลให้นักเรียนที่ถูกตีตราลดทอนคุณค่าในตน โดยระบบการศึกษาภาคีมีส่วนทำให้ความรู้สึกโดนตีตรา

แบ่งแยกทวิวงกว้าง อาทิ เก่ง-ไม่เก่ง ฉลาด-ไม่ฉลาด ซึ่งการแบ่งแยกดังกล่าวคือเกณฑ์ที่สร้างขึ้นเพื่อจัดการระบบให้ง่ายต่อการบริหาร แต่ในอีกมุมปฏิเสธไม่ได้ว่าส่งผลต่อนักเรียนที่ถูกตัดสินให้ต่ำกว่าเกณฑ์ถูกแบ่งแยกไปในทางลบ ทั้งหมดคือกระบวนการตีตรา เกิดการเลือกปฏิบัติ ไม่มีพื้นที่ให้ได้แสดงออกความสามารถที่มีอยู่ ทั้งนี้เพราะสังคมให้ความสำคัญแค่ผลการเรียนเท่านั้น (Perry et. al, 2014) แสดงให้เห็นว่า อำนาจการจัดการศึกษาของไทยไม่ได้กระจายให้แก่ท้องถิ่นและไม่ได้เข้าใจบริบทของเด็กในแต่ละพื้นที่อย่างแท้จริง แต่ให้อำนาจกับส่วนกลางเพียงส่วนเดียว ทำให้การศึกษาของไทยรื้อถอนตีตราเด็ก ทูบทำลายความภาคภูมิใจ (self-esteem) ของเด็กจนหมดสิ้น (Meetam, 2019) ข้อความดังกล่าวสะท้อนปัญหาทับซ้อนที่เป็นสาเหตุให้เด็กไทยบางคนตีตราตัวเอง นอกจากนี้การลงพื้นที่ไปยังโรงเรียนขนาดเล็กแห่งหนึ่งของคณะผู้วิจัย บริเวณภาคกลางตอนล่างสามารถสนับสนุนข้อมูลเพิ่มเติมได้ว่ามีเด็กด้อยโอกาสประเภทเด็กยากจนกำลังลดทอนคุณค่าตัวเองอยู่จริง พวกเขาลดทอนคุณค่าตัวเองด้วยเกณฑ์ในระบบการศึกษาและตัวการของปัญหาที่อยู่ในใจของเด็กด้อยโอกาสเหล่านี้ก็คือเกณฑ์และแบบทดสอบต่างๆ ที่สำนักทดสอบทางการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานสร้างขึ้นเพื่อคัดกรองความสามารถของนักเรียน มีผลทำให้ความภาคภูมิใจของเด็กกลุ่มดังกล่าวถูกลดทอนลงโดยไม่น่าเชื่อ ดังเช่นเหตุการณ์ที่ปรากฏในสื่อ กรณีมีนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 6 คนหนึ่งได้เคยให้สัมภาษณ์ไว้ว่า เขารู้สึกว่าระบบการศึกษาไทย

ตีตราว่าเขาโง่ แต่ในความเป็นจริง เขาเองแค่ไม่เก่งในเรื่องที่ถูกสร้างเกณฑ์ขึ้นมา เท่านั้น เขาเก่งในเรื่องนอกกรอบมากกว่า แต่การศึกษาไทยทำให้เขารู้สึกว่า เขาไม่มีพื้นที่ให้ได้โชว์ความสามารถจริงๆ ว่าเขาเก่งด้านไหน ซึ่งเขาไม่ต้องการให้สังคมให้ความสำคัญแค่ผลการเรียนเท่านั้น (Brighttoday, 2020)

ความรู้สึกขาดความภาคภูมิใจในตนเองมีความสัมพันธ์กับกลวิธีในการนำเสนอตัวตนเป็นอย่างมาก ดังงานศึกษาในต่างประเทศที่พบว่า จำนวนเพื่อนในเฟซบุคสัมพันธ์เชิงลบกับความภูมิใจในตนเองในกลุ่มที่มีระดับความสำนึกรู้ตัวตนในสาธารณะสูง เนื่องจากจำนวนเพื่อนในเฟซบุคเป็นเสมือนกลวิธีในการนำเสนอตัวตนให้ผู้ที่มีความภาคภูมิใจในตนเองต่ำและต้องการเสริมภาพลักษณ์ที่ดีให้ตัวเองได้ขดเชยความรู้สึกขาดความภาคภูมิใจในตนเอง (Blachnio, Przepiorka & Pantic, 2016) ภาวะการติดเฟซบุคสัมพันธ์กับความภาคภูมิใจในตนเอง (Pholphet & Tuntasood, 2016) จากข้อมูลดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่า ถ้าหากสังคมยังปล่อยให้อาการขาดความภาคภูมิใจในตนเองต่ำ ลุกลามตามวัย คงไม่ต่างอะไรกับการปล่อยปละละเลยปัญหาของเด็กด้วยโอกาสประเภทยากจนกลุ่มดังกล่าว อาจทำให้ปัญหาสังคมอาชญากรรม เติบโตตามวัยไปด้วยเช่นกัน

ความภาคภูมิใจในตนเองเป็นเรื่องสำคัญเพราะจะทำให้บุคคลรู้สึกมีคุณค่า มีความเข้มแข็ง มีความสามารถ ทำประโยชน์ และมีความสำคัญต่อสังคม แต่หากบุคคลไม่มีความภาคภูมิใจในตนเองจะมีความรู้สึกเหมือนมีปมด้อย ช่วยตนเองไม่ได้ รับรู้ตัวเองในทางลบ คิดว่าตนไม่มีประโยชน์ สิ้นหวัง ประเมิน

ตนเองต่ำกว่าผู้อื่นส่งผลต่อการปรับตัวของบุคคลนั้นด้วย (Na Phikun, 2008) ยิ่งไปกว่านั้น จากผลการวิจัยของศโรชา บุญยัง Boonyang (2018) ก็ยังยืนยันด้วยว่าบุคคลต้องเผชิญกับปฏิกริยาต่างๆ จากครอบครัวและสังคม แล้วนำปฏิกริยาที่ตนเองได้เจอหรือรับรู้มา มีผลต่อความคิด ความรู้สึกภายในตนเอง สุดท้ายก็ยอมรับว่าตนเองไม่ได้จริงตามที่คนอื่นว่าและเกิดการตีตราตนเอง (Self-stigma) เรียกได้ว่าเป็นการมีทัศนคติในแง่ลบต่อสภาพที่ตนเองได้รับ จากนั้นจึงซึมซับความเชื่อหรือทัศนคติที่บุคคลในสังคมมีต่อตนเองในแง่ลบ จนตัดสินใจและประเมินตัวเองในแง่ลบ มองว่าตนเองไร้คุณค่า สมควรที่จะไม่ได้รับการยอมรับจากบุคคลในสังคมและมีการแสดงออกทางอารมณ์ในแง่ลบในที่สุด เช่น รู้สึกไม่พอใจ รู้สึกผิด รู้สึกอับอาย ไม่มั่นใจ มีปมด้อยและมีพฤติกรรมหลบหนีปกปิด (Lucksted & Drapalski, 2015) ดังเช่นผลสังเกตของคณะผู้วิจัยที่ได้ลงพื้นที่สำรวจจังหวัดหนึ่งในภาคกลางตอนล่างเพื่อศึกษาบริบท พบว่าเด็กด้อยโอกาสกลุ่มหนึ่งมีการแสดงออกทางอารมณ์ในแง่ลบ รู้สึกอับอาย ไม่มั่นใจ มีความกลัวการอ่านออกเสียง ไม่มีความนับถือตนเอง (Self-esteem) ขาดความมั่นใจเวลาเขียนหรือตอบคำถาม และเข้าใจว่าตนเองต้องถูกซ้ำชั้น จากผลการทดสอบและเกณฑ์ที่มาจากแบบทดสอบที่สำนักทดสอบทางการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน สร้างเกณฑ์ขึ้น และเมื่อคณะผู้วิจัยสัมภาษณ์รายบุคคลกลับยังพบข้อมูลเพิ่มเติมว่า เด็กกลุ่มนี้มีเป้าหมายเดียวกับผู้บริหารของโรงเรียนและครูที่ต้องการจะอ่านหนังสือได้ พวกเขาต้องการมาโรงเรียน อยากเก่ง อยากให้

ครอบครัวภูมิใจ แต่มีความคิดความเชื่อที่ว่าตัวเองไม่ใช่เด็กเรียนเก่ง จึงไม่กล้าสะกดคำ ไม่กล้าออกเสียง ไม่กล้าแสดงออก ด้วยเหตุนี้จึงทำให้คณะผู้วิจัยเกิดแนวคิดที่ว่า ประเด็นที่เกิดขึ้นนี้หากมองในภาพรวมแล้วอาจเกิดจากความคิดความเชื่อทางสังคมเรื่องเกณฑ์ประเมินผลทางการศึกษา ซึ่งการแก้ปัญหาคงไม่ยั่งยืนเท่ากับการพัฒนาความภาคภูมิใจในตนเองให้กับเด็ก เพื่อให้พวกเขาหยุดตีตราตนเองและมีทัศนคติต่อตนเองในเชิงบวกถาวรด้วยตัวเขาเอง เพราะแท้จริงแล้วมนุษย์ทุกคนต้องการการยอมรับนับถือจากผู้อื่น (Wachtel, 2007) และในความคิดความเชื่อของพวกเขาไม่ได้ต้องการที่จะถูกกีดกันหรือแบ่งแยกจากเพื่อนในห้อง (O'Toole, 2015) แต่เป็นเพราะพวกเขากำลังจะถูกพิจารณาให้ช้าขึ้นเนื่องจากอ่านหนังสือไม่ออกตามเกณฑ์ประเมินผลเท่านั้น

การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research: PAR) เป็นการวิจัยที่คณะผู้วิจัยศึกษาและเชื่อว่าจะสามารถเปิดพื้นที่ให้กับเด็กด้อยโอกาสกลุ่มนี้ที่ตัดสินใจและประเมินตัวเองในแง่ลบ (ตีตราตัวเอง) ได้ เพราะสามารถช่วยสนับสนุนให้เกิดการเรียนรู้เพื่อการเปลี่ยนแปลงร่วมกันได้จากกระบวนการมีส่วนร่วม ดังพรรณนะของ Stringer (2007) ที่กล่าวว่าวิธีการเรียนรู้ที่ดีที่สุดคือการกระทำและวิธีการกระทำที่ดีที่สุด ในความหมายแห่งการเรียนรู้ในการวิจัยเชิงปฏิบัติการ มันคือการเรียนรู้และการกระทำที่คณะผู้วิจัยเชื่อว่าเป็นสิ่งที่ต้องไปด้วยกันเสมอ ดังนั้นวิจัยจะไม่แยกจากการปฏิบัติ นอกจากนี้การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม ยังเป็น

การส่งเสริมความสามารถของทุกคนให้มีส่วนร่วม มีความเท่าเทียม ทุกคนจะได้รับการยอมรับว่ามีคุณค่าเท่าเทียมกัน มีอิสระจากการถูกกดขี่ และยกระดับคุณภาพชีวิตที่สามารถแสดงออกอย่างเต็มศักยภาพของแต่ละคน ซึ่งการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมมีนัยยะอยู่ 3 ประการคือ 1) การวิจัยเพื่อให้ได้ความรู้ 2) การปฏิบัติการเพื่อใช้ความรู้และสะท้อนผลการปฏิบัติที่มีที่มาจากการใช้ความรู้ และ 3) การมีส่วนร่วมที่มีความหมายของการเป็นเจ้าของการเปลี่ยนแปลง การสร้างความรัก ความผูกพันและความหวังในกระบวนการเปลี่ยนแปลง ซึ่งประกอบด้วย การเปลี่ยนแปลง 3 อย่าง คือ 1) พัฒนาจิตสำนึกอย่างมีวิจักษณ์ญาณของนักวิจัยและผู้ร่วมวิจัย 2) พัฒนาชีวิตของผู้มีส่วนร่วมในกระบวนการวิจัย และ 3) เปลี่ยนแปลงโครงสร้างทางสังคมและความสัมพันธ์ทางสังคมเป็นการวิจัยที่เริ่มต้นจากคนที่หนึ่งมาสู่คนที่สองและมาสู่คนที่สามหรือตลอดจนสร้างการเปลี่ยนแปลงระดับมหภาค (Suttinarakorn, 2017)

ดังนั้นการพัฒนาความภาคภูมิใจในตนเองของเด็กด้อยโอกาสที่ตีตราตัวเองว่าอ่านไม่ออก: การวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมในครั้งนี้ จึงเปรียบเสมือนการเปิดพื้นที่แห่งความหวัง เปิดพื้นที่แห่งการมีส่วนร่วม เพื่อร่วมกันหาเทคนิคการสอนและแนวทางการพัฒนาความภาคภูมิใจในตนเองของเด็กด้อยโอกาสที่ตีตราตัวเองว่าอ่านไม่ออก ที่ถึงแม้สภาพแวดล้อมจะบีบคั้นเพียงไร แต่งานวิจัยนี้จะยืนหยัดสร้างพื้นที่แห่งการเรียนรู้ที่ดีที่สุดด้วยการกระทำและวิธีการกระทำที่ดีที่สุด ในความหมายแห่งการเรียนรู้ในการวิจัยเชิง

ปฏิบัติการและส่งเสริมความสามารถของทุกคนให้มีส่วนร่วม มีความเท่าเทียม ทุกคนจะได้รับยกย่องรับว่ามีคุณค่าเท่าเทียมกัน มีอิสระจากการถูกกดขี่และยกระดับคุณภาพชีวิตที่สามารถแสดงออกอย่างเต็มศักยภาพของแต่ละคน ซึ่งทั้งหมดคือหัวใจของการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมเพื่อให้ได้มาซึ่งความรู้ การปฏิบัติการเพื่อใช้ความรู้และสะท้อนผลการปฏิบัติที่มาจากการใช้ความรู้และการมีส่วนร่วมที่มีความหมายของการเป็นเจ้าของการเปลี่ยนแปลง การสร้างความรัก ความผูกพันและความหวังในกระบวนการเปลี่ยนแปลง ส่งเสริมให้เด็กด้อยโอกาสกลุ่มนี้มุ่งมั่นที่จะพัฒนาตนเองในฐานะมนุษย์ที่ไม่ยอมจำนนต่อการตีตราตนเองต่อไปอย่างเข้มแข็งและยั่งยืน

วัตถุประสงค์ (Objective)

1. เพื่อพัฒนาเทคนิคการสอนที่สร้างความภาคภูมิใจให้เด็กด้อยโอกาสที่ตีตราตัวเองว่าอ่านไม่ออก
2. เพื่อสร้างแนวทางการพัฒนาความภาคภูมิใจให้เด็กด้อยโอกาสที่ตีตราตัวเองว่าอ่านไม่ออก

นิยามศัพท์ (Definition of Terms)

ความภาคภูมิใจในตนเอง หมายถึง ความรู้สึกของบุคคลที่นับถือตนเองว่าสามารถเป็นผู้อ่านออก รู้สึกว่าตนมีคุณค่า เข้มแข็ง มีสมรรถภาพในการทำสิ่งต่างๆ มีความสามารถ

เด็กด้อยโอกาส หมายถึง เด็กที่ยากลำบากเนื่องจากประสบปัญหาต่างๆ มีชีวิตความเป็นอยู่ไม่เท่าเทียมเด็กปกติทั่วไป เด็ก

เหล่านี้จะไม่มีโอกาสที่จะเข้ารับบริการทางการศึกษาหรือได้รับการพัฒนาทั้งทางร่างกายสติปัญญา อารมณ์ สังคมและจิตใจ และควรได้รับความช่วยเหลือเป็นกรณีพิเศษเพื่อให้มีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น มีพัฒนาการที่ถูกต้องเหมาะสมกับวัยและสามารถบรรลุถึงศักยภาพขั้นสูงสุดได้

การตีตราตนเอง หมายถึง

ปรากฏการณ์ ทางสังคมที่มีต่อคุณลักษณะอันไม่พึงประสงค์ของบุคคล เป็นปฏิกริยาที่บุคคลในสังคมมีต่อผู้ที่มีความแตกต่างจากบุคคลอื่น เกี่ยวข้องกับการมีปฏิสัมพันธ์ของบุคคลและการสร้างนิยามความหมายของการจัดจำแนกประเภทบุคคล เช่น ดี-ไม่ดี ฉลาด-ไม่ฉลาด ส่งผลให้บุคคลที่ถูกจำแนกเกิดความรู้สึกลดทอนคุณค่าของตัวเองและคิดว่าตัวเองไม่สำคัญ ไม่เป็นที่ต้องการ อาจมาจากการถูกทำให้แตกต่างจากเพื่อนในกลุ่ม

การวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม หมายถึง กระบวนการที่มุ่งร่วมกันคิดและทำเพื่อแก้ปัญหาให้กับเด็กด้อยโอกาสที่ตีตราตัวเองว่าอ่านไม่ออก เป็นพลังร่วมกันเพื่อนำไปสู่ การสร้างการวิจัยที่มุ่งเปลี่ยนแปลงผู้ถูกเอารัดเอาเปรียบในสังคมมุ่งไปสู่เสรีภาพและเปิดพื้นที่ สมาชิกของชุมชนจะดูแลซึ่งกันและกัน ร่วมแบ่งปันประสบการณ์เรื่องราวและค่านิยมเกิดเป็นการปฏิบัติร่วมกัน ด้วยการตั้งคำถามที่มีความหมายร่วมกัน การมีส่วนร่วมในกระบวนการปฏิบัติค้นหาแนวทางการพัฒนาความภาคภูมิใจในตนเองร่วมกัน

เด็กด้อยโอกาสที่ตีตราตัวเองว่าอ่านไม่ออก หมายถึง นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ที่มีผลทดสอบไม่ผ่านเกณฑ์ของแบบประเมินการอ่านออกเขียนได้ของสำนักทดสอบทางการศึกษา

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) และกำลังจะถูกพิจารณาให้เข้าชั้นประถมศึกษาปีที่ 1

กรอบแนวคิดในการวิจัย (Conceptual Framework)

คณะผู้วิจัยใช้แนวคิดการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research: PAR) โดยใช้แนวคิดการดำเนินการวิจัยเป็นวงจรแบบ PAOR ประกอบด้วยกิจกรรมการวิจัยที่สำคัญ 4 ขั้นตอนดังนี้ 1) การวางแผนเพื่อไปสู่การเปลี่ยนแปลงที่ดีขึ้น (Plan) 2) ลงมือปฏิบัติการตามแผน (Action) 3) สังเกตการณ์ (Observe) 4) สะท้อนกลับ (Reflection) กระบวนการและผลของการเปลี่ยนแปลงที่ดีขึ้นและปรับปรุงแผนการ (Kemmis & McTaggart, 1988) เป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบเน้นการปฏิบัติ มุ่งเน้นกระบวนการพัฒนาความภาคภูมิใจในตนเองของเด็กด้อยโอกาสที่ตราตัวเองว่าอ่านไม่ออกร่วมกับผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง และนำผลการวิจัยไปใช้จริงในทางปฏิบัติ ซึ่งการวิจัยครั้งนี้ใช้แนวคิดหลักในการศึกษาเพื่อพัฒนาเทคนิคการสอนที่สร้างความภาคภูมิใจให้เด็กด้อยโอกาสที่ตราตัวเองว่าอ่านไม่ออก ได้แก่ แนวคิดการปรับโน้ตส์ของเมซิโรว์ และแนวคิดการรู้หนังสือเพื่อความเป็นไทยของแฟร์ ซึ่งสามารถแจกแจงรายละเอียดได้ดังนี้

1.แนวคิดการปรับโน้ตส์ของเมซิโรว์

ทฤษฎีเมซิโรว์ทำให้เข้าใจว่าโครงสร้างทางสังคมและระบบความคิดความเชื่อนั้นมีอิทธิพลและส่งผลกระทบต่อ

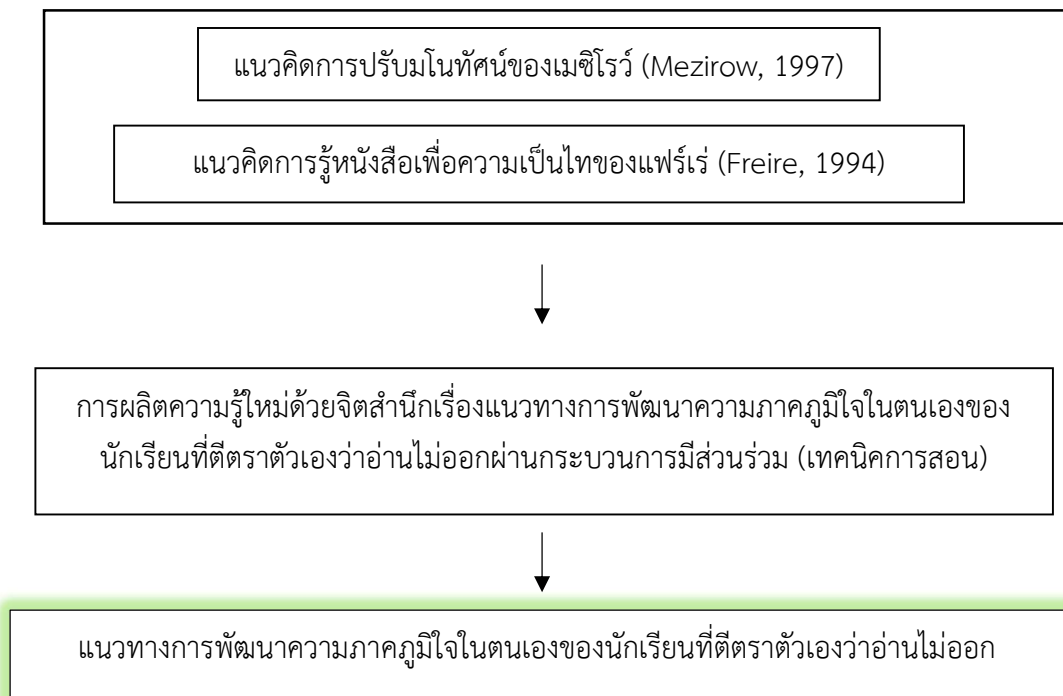
เรียนรู้ของผู้เรียน เพราะผู้เรียนจะเป็นผู้ที่สร้างความหมายแห่งการเรียนรู้ด้วยตัวผู้เรียนเองจากพื้นฐานประสบการณ์ที่หลากหลายของพวกเขาที่มีอยู่ในตัวเองด้วยตัวเขาเอง เป็นมุมมองให้เห็นความท้าทายที่ผู้เรียนตัดสินใจได้ด้วยตัวเอง (Mezirow, 1997) สะท้อนถึงการตระหนักในคุณค่าของตนเอง ยกตัวอย่างเช่น เมื่อผู้เรียนตกอยู่ในภาวะที่ตัดสินใจยากลำบาก ทฤษฎีดังกล่าวนี้ช่วยปรับโน้ตส์เพื่อยกระดับคุณค่าของตนเอง (Christie, Michael, Ann, & Peter, 2015)

2.แนวคิดการรู้หนังสือเพื่อความ เป็นไทยของแฟร์

แนวคิดนี้ของเปาโลแฟร์เบื้องต้นเชื่อว่า เทคนิควิทยาเกี่ยวกับการสอนใดๆ ก็ตามไม่ได้มีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียน สิ่งสำคัญที่สุดคือการเมืองและระบบความคิด ความเชื่อทางสังคมต่างหาก ที่อาจส่งผลกระทบต่อการเรียนรู้ไม่ว่าจะเป็นความสัมพันธ์ทางสังคม ทักษะและการฝึกปฏิบัติเกี่ยวกับจารีตประเพณี ทั้งหมดหล่อหลอมให้ผู้เรียนสร้างความหมายต่างๆ ด้วยตัวผู้เรียน ทั้งวิถีชีวิตและวิถีประชาธิปไตย ดังนั้นแนวคิดแบบวิพากษ์จึงไม่ได้หมายถึงเรื่องของวัตถุนิยมเพียงอย่างเดียว หากแต่เป็นเครื่องมือที่จะช่วยในการตัดสินใจให้ผู้เรียนเลือกได้เองว่าจะเป็ นพลเมืองแบบไหนด้วยการตกผลึกทางความคิดนั้นด้วยตัวของตัวเอง ด้วยความเป็นไทนั่นเอง โดยเปาโลแฟร์ยังเชื่อต่อว่าการวิพากษ์แสดงออกซึ่งความเป็นไทยของผู้เรียน หัวใจสำคัญของทฤษฎีนี้ต้องการหยิบยั้นแนวความคิดทางเลือกในอนาคตให้กับผู้เรียนที่ต้องการปลดปล่อยตัวเองด้วย

ความเป็นไท สำหรับแพร่แล้ว การเมืองและการสอนจึงเป็นของคู่กัน จะเห็นได้จากสิ่งที่แพร่ทำ แพร่พยายามรับฟังและร่วมทำงานกับกลุ่มคนยากจนและคนชายขอบเพื่อนำเสนอแนวความคิดทางเลือกที่นอกเหนือจากแนวความคิดจากอำนาจกระแสหลัก และเมื่อกลุ่มคนยากจนและคนชายขอบกำลังพูด สิ่งที่แพร่ทำคือแพร่รับฟังและไม่เคยเหยียดหยามหรือทำให้รู้สึกว่าคุณกตัญ เพราะทุกคนมีศักดิ์และศรีความเป็นมนุษย์เหมือนกันในความคิดของแพร่ ด้วยเหตุทั้งหมดนี้จึงทำให้การสอนของแพร่ทำ

ให้แพร่ซึ่งเป็นผู้สอนในชุมชน กลายเป็นครูผู้มีแต่ชีวิตชีวาที่คอยดูแลศักดิ์และศรีของผู้เรียนอย่างมีสุนทรียศาสตร์ด้วยการเปิดใจรับฟังประสบการณ์ใหม่ๆ ของผู้เรียนตลอดเวลา (Henry ,2010) ชีวิตที่มีชีวาของครูชื่อแพร่จึงมาจากความเชื่อทั้งหมดของเขาที่เชื่อว่า “ไม่มีใครเหนือกว่าใคร ทุกคนเท่าเทียม “Nobody is superior to anyone else” (Freire, 2017) ทำให้คณะผู้วิจัยพัฒนากรอบแนวคิดในการวิจัยดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย (Research Methodology)

การวิจัยเรื่อง การพัฒนาความภาคภูมิใจในตนเองของเด็กด้อยโอกาสที่ตีตราตัวเองว่าอ่านไม่ออก: การวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research: PAR) เก็บข้อมูลเชิงคุณภาพมีขอบเขตการวิจัยดังนี้

1. พื้นที่ในการศึกษาวิจัยคือ โรงเรียนขนาดเล็กแห่งหนึ่งในจังหวัดทางภาคกลางตอนล่างของประเทศไทย

2. ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการวิจัย (ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย) การวิจัยครั้งนี้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องโดยตรงประกอบด้วย 3 กลุ่ม ประกอบด้วย คนใน คนนอก และ คณะผู้วิจัย รวม 9 คน ได้แก่ ฝ่ายโรงเรียน คือ ผู้บริหารโรงเรียน 1 คน, ครู (ประสบการณ์การสอนนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 เป็นเวลามากกว่า 10 ปี) 1 คน, เด็กด้อยโอกาสประเภทเด็กยากจนที่กำลังจะถูกพิจารณาให้เข้าชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ทั้งหมด 4 คน, ฝ่ายคณะผู้วิจัย 3 คน คือผู้มีความเชี่ยวชาญในสาขาวิชา ประกอบด้วย 1) นักพัฒนาสังคม 2) อาจารย์สาขาพัฒนศึกษาศาสตร์และ 3) อาจารย์สาขาสังคมศาสตร์ และ มนุษยศาสตร์

3. ระยะเวลาการเก็บข้อมูล 5 สัปดาห์ โดยเป็นงานวิจัยต่อเนื่องจากโครงการที่คณะผู้วิจัยลงพื้นที่ไปเมื่อปี พ.ศ. 2562 ผ่านมา 1 ปี เมื่อคณะผู้วิจัยกลับไปเก็บข้อมูลสะท้อนผลโครงการพบว่า พบปัญหาเรื่องมีเด็กด้อยโอกาสอ่านไม่ออก และกำลังจะถูกพิจารณาให้เข้าชั้น เป็นปัญหาที่ต้องการความช่วยเหลืออย่างเร่งด่วน และนอกจากนี้ยังดำเนินการวิจัยเป็นวงจรตามแนวคิด PAOR ดังภาพที่ 2

Loop 1

R การสะท้อนการพัฒนาเทคนิค
การสอนที่สร้างความภาคภูมิใจให้
เด็กด้วยโอกาสที่ตีตราตัวเองว่า
อ่านไม่ออก

P การวางแผนเพื่อพัฒนาเทคนิคการสอนที่
สร้างความภาคภูมิใจให้เด็กด้วยโอกาสที่
ตีตราตัวเองว่าอ่านไม่ออก

A&O

การปฏิบัติการเพื่อพัฒนาเทคนิคการสอนที่สร้าง
ความภาคภูมิใจให้เด็กด้วยโอกาสที่ตีตราตัวเองว่า
อ่านไม่ออก

Loop 2

R การสะท้อน
แผนสมบูรณ์ที่จะสร้าง
แนวทางการสร้าง
ความภาคภูมิใจ

P นำโครงสร้างมาวางแผนปฏิบัติทำ
ความเข้าใจและพัฒนาจากผล
สะท้อนจากวงจรการดำเนินการ
วิจัยที่ 1 (PAOR 1) ของผู้มีส่วน
เกี่ยวข้องทุกฝ่าย

A&O

ลงมือปฏิบัติการจากความร่วมมือในขณะที่ปฏิบัติการใช้โครงสร้างแนวทางการสร้าง
ความภาคภูมิใจให้เด็กด้วยโอกาสที่ตีตราตัวเองว่าอ่านไม่ออกซึ่งเป็นผลสะท้อนจาก
วงจรการดำเนินการวิจัยที่ 1 (PAOR 1) ของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่าย

ภาพที่ 2 วงจรการดำเนินการวิจัยตามแนวคิด PA

คณะผู้วิจัยสามารถอธิบายการ
ดำเนินการวิจัยเป็นขั้นตอน โดยแบ่ง
หัวข้อการนำเสนอคือ ขั้นตอนการวิจัย

ผลลัพธ์ที่คาดหวังในแต่ละขั้นตอนและ
วิธีการ/เครื่องมือในการเก็บรวบรวม
ข้อมูล ตารางที่ 1 และ 2

ตารางที่ 1 วงจรการดำเนินการวิจัยที่ 1 : การพัฒนาเทคนิคการสอนที่สร้างความ
ภาคภูมิใจให้เด็กด้วยโอกาสที่ตีตราตัวเองว่าอ่านไม่ออก

ขั้นตอนการวิจัย	ผลลัพธ์ที่คาดหวัง	การรวบรวมข้อมูล
P การวางแผนเพื่อพัฒนา เทคนิคการสอนที่สร้างความ ภาคภูมิใจให้เด็กด้วยโอกาสที่ตี ตราตัวเองว่าอ่านไม่ออก	<ul style="list-style-type: none"> ● ทำความเข้าใจข้อมูลที่เป็นสาเหตุที่ เกี่ยวข้องกับปัญหา ● ทำความเข้าใจสถานการณ์ปัญหาจากผู้มี ส่วนเกี่ยวข้อง ● พัฒนากลวิธีแผนการจัดการสภาพแวดล้อม 	<ul style="list-style-type: none"> ● การวิเคราะห์เอกสารที่ เกี่ยวข้องกับการสร้างความ ภาคภูมิใจ ● การสัมภาษณ์เชิงลึก ● การสังเกต ● การสนทนากลุ่ม ● การสำรวจพื้นที่ร่วมกับผู้มีส่วน เกี่ยวข้อง
A&O การปฏิบัติการเพื่อพัฒนา เทคนิคการสอนที่สร้างความ ภาคภูมิใจให้เด็กด้วยโอกาสที่ตี ตราตัวเองว่าอ่านไม่ออก	<ul style="list-style-type: none"> ● แนวทางการสร้างความภาคภูมิใจให้เด็ก ด้วยโอกาสที่ตีตราตัวเองว่าอ่านไม่ออก ● ปฏิบัติการออกแบบกลวิธีจัด สภาพแวดล้อมในการสร้างความภาคภูมิใจ ให้เด็กด้วยโอกาสที่ตีตราตัวเองว่าอ่านไม่ ออกผ่านกิจกรรมการอ่านให้ได้ด้วยตนเอง เพื่อให้ได้โครงร่างแนวทางการสร้างความ ภาคภูมิใจให้เด็กด้วยโอกาสที่ตีตราตัวเอง ว่าอ่านไม่ออก 	<ul style="list-style-type: none"> ● การวิเคราะห์เอกสารที่ เกี่ยวข้องกับการสร้างความ ภาคภูมิใจ ● การสัมภาษณ์เชิงลึก ● การสังเกต ● การสนทนากลุ่ม ● การปฏิบัติการร่วมกับ ผู้มี ส่วนเกี่ยวข้อง
R การสะท้อนการพัฒนาเทคนิค การสอนที่สร้างความภาคภูมิใจ ให้เด็กด้วยโอกาสที่ตีตราตัวเอง ว่าอ่านไม่ออก	<ul style="list-style-type: none"> ● ผลสะท้อนโครงร่างแนวทางการสร้างความ ภาคภูมิใจให้เด็กด้วยโอกาสที่ตีตราตัวเอง ว่าอ่านไม่ออกของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่าย 	<ul style="list-style-type: none"> ● การสัมภาษณ์เชิงลึก ● การสังเกต ● การสนทนากลุ่ม

ตารางที่ 2 วงจรการดำเนินการวิจัยที่ 2: การสร้างแนวทางการพัฒนาความภาคภูมิใจให้เด็กด้อยโอกาสที่ตีตราตัวเองว่าอ่านไม่ออก

ขั้นตอนการวิจัย	ผลลัพธ์ที่คาดหวัง	การรวบรวมข้อมูล
Plan (P) นำโครงร่างมาวางแผนปฏิบัติ	<ul style="list-style-type: none"> ● ทำความเข้าใจและพัฒนาจากผลสะท้อนจากวงจรการดำเนินการวิจัยที่ 1 (PAOR 1) ของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่าย ● มติร่วมกันที่เป็นข้อสรุปจากการปรับโครงร่างแนวทางการสร้างความภาคภูมิใจให้เด็กด้อยโอกาสที่ตีตราตัวเองว่าอ่านไม่ออกซึ่งเป็นผลสะท้อนจากวงจรการดำเนินการวิจัยที่ 1 (PAOR 1) ของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่าย 	<ul style="list-style-type: none"> ● การสนทนากลุ่ม ● การลงพื้นที่ร่วมกับผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง
Action & Observation (A&O) ลงมือปฏิบัติการ	<ul style="list-style-type: none"> ● ความร่วมมือในขณะปฏิบัติการใช้โครงร่างแนวทางการสร้างความภาคภูมิใจให้เด็กด้อยโอกาสที่ตีตราตัวเองว่าอ่านไม่ออกซึ่งเป็นผลสะท้อนจากวงจรการดำเนินการวิจัยที่ 1 (PAOR 1) ของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่าย 	<ul style="list-style-type: none"> ● การวิเคราะห์เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการสร้างความภาคภูมิใจ ● การสัมภาษณ์เชิงลึก ● การสังเกต ● การสนทนากลุ่ม ● การปฏิบัติการร่วมกับผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง
Reflection (R) การสะท้อน	<ul style="list-style-type: none"> ● แผนสมบูรณ์ที่จะสร้างแนวทางการสร้างความภาคภูมิใจ ● ผลสะท้อนจากผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่าย 	<ul style="list-style-type: none"> ● การสัมภาษณ์เชิงลึก ● การสังเกต ● การสนทนากลุ่ม

ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การพัฒนาความภาคภูมิใจในตนเองของเด็กด้อยโอกาสที่ตีตราตัวเองว่าอ่านไม่ออก : การวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research: PAR) มีผู้เข้าร่วมวิจัยซึ่งเป็นผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสีย (Stakeholders) ดังนี้ 1) เด็กนักเรียนจำนวน 4 คน มีบทบาทเป็นผู้ให้ข้อคิดเห็นในการพัฒนาแนวทางในมุมมองของเด็กที่ได้รับความรู้อันนี้โดยตรง แสดงความคิดเห็นต่อนโยบายในการพัฒนาเด็ก 2) ผู้บริหารของโรงเรียน 1 คนมีบทบาทแสดงความคิดเห็นต่อนโยบายในการพัฒนาเด็ก เตรียมความพร้อมระหว่างคณะผู้วิจัยกับโรงเรียนให้ความสะดวกกับผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง เตรียมครูและสถานที่ 3) ครูในโรงเรียน 1 คน มีบทบาทปฏิบัติการร่วมต่อรูปแบบแนวทางการพัฒนาความภาคภูมิใจในตนเองแสดงความคิดเห็นต่อวิธีการสอนในโรงเรียน 4) ผู้วิจัย 3 คนมีบทบาทให้ความคิดเห็นในฐานะคนนอกนำเสนอแนวคิดในเชิงทฤษฎี และเป็นผู้อำนวยการความสะดวกในการวิจัยแบบมีส่วนร่วมประสานความร่วมมือกับทุกฝ่าย

ผลการวิจัย (Results)

การวิจัยครั้งนี้คณะผู้วิจัยได้ข้อค้นพบที่ตอบวัตถุประสงค์การวิจัย คือ 1) เพื่อพัฒนาเทคนิคการสอนที่สร้างความภาคภูมิใจให้เด็กด้อยโอกาสที่ตีตราตัวเองว่าอ่านไม่ออก 2) เพื่อสร้างแนวทางการพัฒนาความภาคภูมิใจให้เด็กด้อยโอกาสที่ตีตราตัวเองว่าอ่านไม่ออก โดยแยกออกเป็นขั้นตอนดังนี้

การศึกษาบริบท

เนื่องจากเป็นงานวิจัยต่อเนื่องจากโครงการที่คณะผู้วิจัยเคยทำ ตั้งแต่วันที่ 31 มกราคม 2562 ผ่านมา 1 ปี เมื่อคณะผู้วิจัยกลับไปเก็บข้อมูลสะท้อนผลของโครงการกลับพบว่า ทางโรงเรียนมีปัญหาเรื่องมีเด็กอ่านไม่ออกและกำลังจะถูกพิจารณาให้เข้าชั้น เป็นปัญหาที่ต้องการความช่วยเหลืออย่างเร่งด่วน

จากการลงสำรวจพื้นที่ ของคณะผู้วิจัยพบว่า ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่ายล้วนแล้วแต่มีความเข้าใจพื้นฐานเกี่ยวกับการพัฒนาความภาคภูมิใจในตนเองของเด็กด้อยโอกาสที่ตีตราตัวเองว่าอ่านไม่ออกแตกต่างกันในช่วงแรก ฝ่ายผู้บริหารของโรงเรียนและครูพยายามให้ข้อมูลที่เป็นความจำเป็นเร่งด่วนที่ต้องการความช่วยเหลือ(เรื่องนักเรียนกำลังจะเข้าชั้น) และต้องการแก้ปัญหาดังกล่าวโดยไว ในตอนนั้นยังไม่มีใครนึกไปถึงความภาคภูมิใจในตนเองของเด็กกลุ่มนี้ สิ่งนี้ถูกมองข้ามไปอย่างเจี๊ยบๆ ข้อมูลที่ได้ในช่วงแรกของการลงพื้นที่ศึกษาบริบทจึงมีเพียงแค่เด็กกลุ่มนี้อ่านได้ไม่เท่าเพื่อนในห้อง คนอื่นอ่านได้ทำไมเด็กกลุ่มนี้อ่านไม่ได้ เด็กขี้เกียจและไม่ตั้งใจต่างจากเพื่อนที่ขยันกว่า ผลการเรียนจึงไม่ผ่านเกณฑ์ ไม่ผ่านการประเมิน และกำลังจะถูกพิจารณาให้เข้าชั้น ประกอบกับครูในโรงเรียนได้พยายามจัดเวลาสอนอ่านเสริมช่วงพักกลางวันแล้วก็ไม่ดีขึ้น ภายหลังจากคณะผู้วิจัยได้ข้อมูลดังกล่าว จึงเริ่มเข้าไปทดลองสอนนักเรียนกลุ่มนี้และพบว่าเด็กๆ กำลังตีตราตัวเอง สังเกตจากการมีทัศนคติในแง่ลบต่อสภาพที่ตนเองได้รับ (กำลังจะถูกพิจารณาให้เข้าชั้น) มองว่าตนเองสมควรที่จะเป็นเด็กที่อ่านไม่ออก

เรียนไม่เก่งและสมองไม่ดี แต่ในทางตรงกันข้ามคณะผู้วิจัยกลับสังเกตเห็นว่า พวกเขาเป็นเด็กมีไหวพริบและสติปัญญาดี เมื่อคุ้นเคยกันจะรู้จักใช้คำพูดในการต่อรอง ต่อเวลาในระหว่างทำกิจกรรมในชั้นเรียนร่วมกัน นอกจากนี้พวกเขายังชอบการระบายสี วาดรูป วาดรูปทรงเรขาคณิตอยู่ถึงแม้ในระยะแรก ทุกคนจะมีอาการเขินอาย และไม่กล้าที่จะแสดงความคิดเห็นและอ่านออกเสียงออกมาให้ได้ยินก็ตาม พวกเขาชอบการค้นหา ความท้าทายที่พอดีกับทักษะธรรมชาติที่พวกเขาพอทำได้ ไม่ยากหรือง่ายเกินไป พวกเขาว่าเรื่องทุกครั้งที่มีการแข่งขัน หมองเศร้าเวลาให้เขียนนานเกินไปเพื่อหน่ายหากไม่มีการแข่งขัน ตื่นเต้นที่มีการจับเวลา ตื่นตัวเมื่อให้ค้นหาคำที่ไม่รู้จักจากหนังสือเล่มหนาๆ นอกจากนี้พวกเขายังใช้สายตาได้ดี พวกเขามีความจำที่ดี เมื่อทบทวนความรู้เดิม สามารถตอบได้อย่างฉะฉานด้วยเสียงอันดังแสดงถึงความมั่นใจ พวกเขาชอบสีสันทันบนกระดาษ และชอบคำชื่นชม สื่อการสอนไม่มีผลต่อพวกเขาเท่าการได้ปฏิสัมพันธ์กับเพื่อนๆ และต้องเป็นเพื่อนที่มีความสามารถในการอ่านออกใกล้เคียงกัน ที่สำคัญพวกเขาเห็นประโยชน์ของการมาโรงเรียน พวกเขาชอบมาโรงเรียน แต่ไม่ชอบเขียนหนังสือมากกว่าคนอื่น พวกเขามองว่า ทำไมเขาต้องเขียนเยอะกว่าคนในห้อง ทำไมพวกเขาถูกแยกออกมา 4 คน เพราะพวกเขาเป็นเด็กไม่เก่งงั้นหรือ พวกเขาตั้งคำถามกับตัวเอง

หลังจากคณะผู้วิจัยทดลองสอนเพื่อสร้างความคุ้นเคยกับเด็กกลุ่มนี้ในครั้งแรกจนสำเร็จ เมื่อถึงเวลาแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่าย คณะผู้วิจัยจึงได้ใช้กลวิธีการตั้งคำถามที่มี

ความหมายกับผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่ายจนได้ข้อสรุปและเป้าหมายของการเปลี่ยนแปลงร่วมกันคือ หากจะสอนให้อ่านได้และทดสอบตามเกณฑ์ผ่านนั้น อาจเป็นเรื่องที่ไม่ยั่งยืนเท่าการพัฒนาความภาคภูมิใจในตนเองให้กับพวกเขา น่าจะเป็นสิ่งที่มีประโยชน์ระยะยาวต่อนักเรียนกลุ่มนี้และเห็นด้วยตรงกัน โดยได้เสนอข้อคิดเห็นว่ามีเทคนิคการสอนใดที่ช่วยให้เด็กกลุ่มนี้มีความภาคภูมิใจในตนเองมากขึ้น ไม่ตีตราตนเอง พวกเขาคงจะอ่านได้เอง ทุกฝ่ายยอมรับตรงกันว่า ปัญหาที่แท้จริงหนึ่งในหลายปัญหาเกิดจากการตีตราตัวเองว่าอ่านไม่ออกจากเกณฑ์วัดผลทางการศึกษาที่ทุกฝ่ายมองว่าเป็นเรื่องใหม่และไม่เคยคาดไปถึง เนื่องจากเป็นเกณฑ์วัดผลที่เข้ามาบีบให้โรงเรียนและนักเรียนต้องแข่งขัน ต้องทำตามสำนักทดสอบทางการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้

ผลจากการปฏิบัติตามวงจรการดำเนินการวิจัยที่ 1: การพัฒนาเทคนิคการสอนที่สร้างความภาคภูมิใจให้เด็กด้อยโอกาสที่ตีตราตัวเองว่าอ่านไม่ออก

คณะผู้วิจัยต้องการพัฒนาเทคนิคการสอนที่สร้างความภาคภูมิใจให้เด็กด้อยโอกาสที่ตีตราตัวเองว่าอ่านไม่ออก โดยเริ่มต้นจากการวางแผน (Plan) ผลจากการปฏิบัติตามวงจรการดำเนินการวิจัยที่ 1 ในขั้นนี้ หลังจากที่คณะผู้วิจัยได้วิเคราะห์เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการสร้างความภาคภูมิใจในตนเอง ลงพื้นที่เพื่อสำรวจและสัมภาษณ์เชิงลึก สังเกตผู้มีส่วนเกี่ยวข้องแล้วนั้น ลำดับต่อมาได้ร่วมกันวางแผนเพื่อพัฒนาเทคนิคการสอนที่สร้างความภาคภูมิใจให้เด็กด้อยโอกาสที่ตีตราตัวเองว่า

อ่านไม่ออก ด้วยวิธีการทำความเข้าใจข้อมูลที่เป็นสาเหตุที่เกี่ยวข้องกับปัญหาเด็กด้อยโอกาสที่ตีตราตัวเองว่าอ่านไม่ออก โดยมี การสนทนากลุ่มทำความเข้าใจสถานการณ์ ปัญหาจากผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่าย โดย ร่วมกันแสดงความคิดเห็นพัฒนากลวิธี แผนการจัดสภาพแวดล้อม

การปฏิบัติและสังเกตการณ์ (Action & Observation) ผลจากการ ปฏิบัติตามวงจรการดำเนินการวิจัยที่ 1 ใน ขั้นนี้ คณะผู้วิจัยได้นำแผนพัฒนาเทคนิค การสอนที่สร้างความภาคภูมิใจให้เด็กด้อย

โอกาสที่ตีตราตัวเองว่าอ่านไม่ออกมา ปฏิบัติการ โดยนำเทคนิคการสอนไป ทดลองใช้ ในขั้นนี้คณะผู้วิจัยได้ใช้การเก็บ รวบรวมข้อมูลด้วยการสังเกต สนทนากลุ่ม เพื่อให้ได้ความคิดเห็นจากผู้ที่มีส่วน เกี่ยวข้องและปฏิบัติการออกแบบกลวิธีจัด สภาพแวดล้อมในการสร้างความภาคภูมิใจ ให้แก่นักเรียนผ่านกิจกรรมที่ได้จากการ ผลิตความรู้ใหม่ด้วยจิตสำนึกเรื่องแนว ทางการพัฒนาความภาคภูมิใจในตนเองของ เด็กด้อยโอกาสที่ตีตราตัวเองว่าอ่านไม่ออก ผ่านกระบวนการมีส่วนร่วม ดังรายละเอียด ในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 การผลิตความรู้ใหม่ด้วยจิตสำนึกเรื่องแนวทางการพัฒนาความภาคภูมิใจในตนเองของนักเรียนที่ ตีตราตัวเองว่าอ่านไม่ออกผ่านกระบวนการมีส่วนร่วม

แนวทางการพัฒนา ความภาคภูมิใจในตนเอง ของเด็กด้อยโอกาสที่ตีตราตัวเองว่าอ่านไม่ออก ด้วยเทคนิคการสอนจากกระบวนการ มีส่วนร่วมของผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง	ผลลัพธ์ที่ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องคาดว่า จะส่งผลถึงการพัฒนา ความภาคภูมิใจในตนเอง (self-esteem)
<ul style="list-style-type: none"> ● ศึกษาบริบทของผู้เรียน เพื่อหาคำศัพท์ที่ใช้หรือปัญหาที่เผชิญอยู่ ● การคัดเลือกคำ โดยผู้เรียนเป็นคนคัดเลือกคำใหม่ที่ผู้เรียนอ่านไม่ออกและอยากอ่านออก โดยขั้นนี้ให้แข่งขันกันใครใช้สีขีดคำที่อ่านไม่ออกได้มากที่สุดในเวลาที่กำหนด คนนั้นชนะ (การกำหนดเวลาให้ยึดที่ผู้เรียนโหวตเป็นหลัก แต่ครูผู้สอนมีตัวเลือกให้เลือกเช่น 50 วินาที หรือ 100 วินาที) ● ปฏิบัติการสอนอ่าน-เขียน ในขั้นนี้ เป็นการสร้างแรงจูงใจ และให้ผู้เรียนอภิปรายแสดงความเห็นต่อคำที่ตัวเองใช้สีขีดทั้งหมด (สอนผู้เรียนให้อ่านทุกคำให้ได้ก่อนที่จะให้อภิปรายแสดงความเห็น) จากนั้นให้ผู้เรียนเลือกคำที่ตนเองใช้สีขีดมา 1 คำ และวาดภาพอธิบายคำนั้น โดยให้วาดวัฒนธรรม และวิถีชีวิตของผู้เรียน ● หลังการอ่านออกเขียนได้ ให้ผู้เรียนได้พูดถึงความรู้สึกหลังอ่านออกเขียน 	<ul style="list-style-type: none"> ● มีเสรีภาพในการแสดงออก ● กล้าแสดงความคิดเห็น ● มีความเป็นตัวของตัวเองในการเลือกสีและคำ ● มีความพยายามในการทำงานให้สำเร็จตามเวลา ● รู้จักตัวเองและรับรู้ในความสามารถของตนเอง ● มีความสุขกับสิ่งที่ทำ ● มีความเชื่อมั่นและภูมิใจในความสามารถของตนเอง ● ให้ออกาสตนเองได้เรียนรู้ในสิ่งใหม่ๆ ตลอดเวลา ● ยอมรับในความบกพร่องของตนเอง ● ยอมรับในผลการทำงานของตนเอง ● มีความรับผิดชอบต่อนตนเองในการเรียน ● ได้รับการยอมรับจากเพื่อนและครู ● พอใจในความสามารถของตนเอง ● พอใจในผลการกระทำของตนเอง ● พอใจในการตัดสินใจของตนเอง ● สามารถแสดงความคิดเห็นที่ไม่ตรงกับผู้อื่นได้ ● รักษาสิทธิของตนเองและไม่ละเมิดสิทธิของผู้อื่นได้ ● แสดงออกในความสามารถที่ตนเองมีอยู่

ผลจากการสะท้อน (Reflection)

ผลจากการปฏิบัติตามวงจรการดำเนินการวิจัยที่ 1 ในขั้นนี้ คณะผู้วิจัยได้ผลสะท้อน โครงร่างแนวทางการสร้างความภาคภูมิใจ ให้เด็กด้อยโอกาสที่ตราตัวเองว่าอ่านไม่ออก หลังจากได้ลงมือการปฏิบัติและสังเกตการณ์ (Action & Observation) เพื่อนำผลจากการสะท้อนที่ได้ไปปรับปรุง การปฏิบัติตามวงจรการดำเนินการวิจัยที่ 2 (PAOR 2) ต่อไป โดยแจกแจงรายละเอียด เทคนิคการสอนได้จากเสียงสะท้อนดังนี้

ผลสะท้อนจากการสนทนากลุ่ม กับผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง (กลุ่มผู้เรียน): กลุ่มผู้เรียนชอบการสอนแบบนี้คือเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้เลือกคำที่ไม่รู้จักเพื่อพัฒนาการอ่านของตนเอง ได้เล่นสนุกกับการคัดเลือกราคำที่อ่านไม่ออกในการแข่งขัน สนุกกับการเลือกสี การวาดภาพซึ่งแตกต่างจากแบบที่เคยเรียน เพราะแบบที่เคยเรียนรู้สึกวุ่นวาย เบื่อ ครูให้อ่านยากเกินไป การเรียนแบบเดิมไม่สนุกให้คัดลายมือเยอะมาก ตั้งแต่ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 บางคนไม่ค่อยได้วาดรูปมีแต่เขียนอย่างเดียว (เนื่องจากถูกจัดกลุ่มให้เป็นเด็กเรียนอ่อนจึงต้องฝึกเขียนมากกว่าเพื่อนคนอื่น) กลุ่มผู้เรียนระบุว่าช่วงอนุบาลกับประถมศึกษาปีที่ 1 ให้ความรู้สึกที่แตกต่างกันเกินไป อนุบาลครูให้เล่นกับเพื่อน แต่พอขึ้นประถมศึกษาปีที่ 1 ครูกลับเคี่ยวเข็ญให้เขียน รู้สึกปวดหัว ไม่สนุก ครูให้ทำแบบฝึกหัด บางทีไม่ได้กินข้าว หิวข้าว เพราะครูให้นั่งสมาธิยาว เพื่อนๆ ได้ไปกินข้าวเพราะเขียนได้ แต่ตัวเองเขียนไม่ได้ รู้สึกอยากเหมือนเพื่อนบ้าง ตอนเรียนอนุบาลสนุก ประถมไม่สนุก ถูกปล่อยคนสุดท้าย

ประจำ แต่พอหลังจากได้เรียนด้วยเทคนิคการสอนใหม่ (ที่เกิดจากกระบวนการมีส่วนร่วม) ผู้เรียนรู้สึกว่าการเรียนง่ายขึ้น และรู้สึกตัวเองเก่งเพราะได้รับคำชื่นชมและการได้ทำในสิ่งที่ชอบ เช่น วาดรูป วงกลมหาคำที่รู้จัก มันทำให้รู้สึกว่าตัวเองอ่านหนังสือได้จริงๆ ยิ่งตอนเอานิ้วมือไล่หาคำทั้งหน้ากระดาษตามเกมที่ครู (คณะผู้วิจัย) ให้ร่วมสนุก ยิ่งรู้สึกเหมือนกันว่าตัวเองอ่านหนังสือได้ทั้งหน้ากระดาษอยากไปอ่านแบบนี้ที่บ้านบ้าง นอกจากนี้กลุ่มผู้เรียนยังพูดถึงบรรยากาศในการเรียนที่อยากให้เป็นด้วย เช่น ห้องเรียนในฝันต้องสนุก ครูไม่ดุ ชอบให้ห้องเรียนมีรถถัง เพดานมีรูปปืนใหญ่ ห้องเรียนสะอาด โดยสรุปเทคนิคการสอนใหม่ทำให้เด็กนักเรียนรู้สึกแตกต่างไปจากเดิม เพราะเป็นเทคนิคการสอนที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนกำหนดคำที่จะเขียนด้วยตัวเองได้ คัดเลือกเองได้ ระบุจำนวนเองได้ เลือกสีและวาดภาพประกอบที่เกี่ยวกับคำที่คัดเลือกมาได้ ทำให้ได้รู้คำใหม่ที่ไม่ได้ถูกกำหนดโดยครูผู้สอนแต่ผู้เรียนเลือกคำนั้นด้วยตัวเอง เช่น เปลี่ยนแปลง สวน สาธารณะ ปัญหา เอกสารอ้างอิง วัฒนธรรม เป็นต้น

ผลสะท้อนจากการสนทนากลุ่มกับผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง: เทคนิคการสอนแบบนี้ อาจไม่สามารถช่วยให้นักเรียนอ่านออกได้ด้วยการสอน แต่เทคนิคการสอนแบบนี้กลับทำให้นักเรียนกลุ่มนี้อยากอ่านออกได้ด้วยตัวเองเพราะอยากปลดปล่อยตัวเองจากการถูกจัดกลุ่มให้เป็นเด็กเรียนอ่อนและกำลังจะถูกซ้ำชั้น ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องสะท้อนว่าเห็นคุณค่าของคำชื่นชมว่าสำคัญมากสำหรับเด็กนักเรียนกลุ่มนี้ ควรมีการสอดแทรกให้ปรากฏตลอดเวลาที่สอน คำที่

ให้หาบางทีครูอาจต้องกำหนดเพื่อไม่ให้หลุดกรอบ และสร้างเป็นใบงานที่จัดพิมพ์ขึ้นเป็นกิจลักษณะ ต่อจากนั้นให้นักเรียนหาคำที่ครูกำหนดไว้โดยเฉพาะ ในช่วงแรกผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการวิจัยยอมรับว่าเข้าใจผิดไปว่าที่นักเรียนรู้สึกว่าการอ่านสนุกกว่าอาจเพราะพวกเขาติดติดกับความสนุกและซึ่เกียจ แต่เมื่อได้สังเกตการสอนแบบกลุ่มที่จัดขึ้นโดยเฉพาะในการวิจัยครั้งนี้กลับพบข้อมูลชุดใหม่ว่า เด็กแต่ละคนมีความฉลาดและมีทักษะการใช้คำพูด ทักษะการเจรจาต่อรอง บางคนเมื่อมีความกล้าที่จะเขียนมากขึ้น ลายมือกลับสวยมากผิดกับตอนที่เรียนในห้องเรียนร่วมกับเพื่อนๆ ที่เรียนดีกว่า ส่วนอาการพูดและออกเสียงที่เบา มาก ซึ่ให้เห็นว่าเกิดจากการขาดความมั่นใจในตนเอง กล่าวอ่านผิดตลอดเวลา แต่เมื่อใช้เทคนิคการสอนนี้ เด็กกลับกลายเป็นคนที่มีความกล้าโต้ตอบมากขึ้น กล้าแสดงความรู้และความไม่รู้เพิ่มมากขึ้น เพราะเทคนิคนี้ช่วยกระตุ้นให้เด็กมีพลังอำนาจในตนเองในการที่จะเลือกเปล่งเสียงอ่านและกล้าแสดงออกมากขึ้น ไม่อายที่จะแสดงข้อผิดพลาดเพื่อพัฒนาตนเอง โดยกล้าแสดงออกว่ารู้สึกดีกับตนเองถ้าหากตัวเองทำได้

ผลจากการปฏิบัติตามวงจรการดำเนินการวิจัยที่ 2: การสร้างแนวทางการพัฒนาความภาคภูมิใจให้เด็กด้วยโอกาสที่ตราตัวเองว่าอ่านไม่ออก

คณะผู้วิจัยต้องการสร้างแนวทางการพัฒนาความภาคภูมิใจให้เด็กด้วยโอกาสที่ตราตัวเองว่าอ่านไม่ออก โดยเริ่มต้นจากการวางแผน (Plan) ผลจากการปฏิบัติตามวงจรการดำเนินการวิจัยที่ 2 ใน

ขั้นนี้ หลังจากทีคณะผู้วิจัยได้ผลสะท้อนโครงร่างแนวทางการสร้างความภาคภูมิใจให้เด็กด้วยโอกาสที่ตราตัวเองว่าอ่านไม่ออก หลังจากได้ลงมือการปฏิบัติและสังเกตการณ์ (Action & Observation) ลำดับต่อมาจึงได้ร่วมกันนำโครงร่างมาวางแผนปฏิบัติ เป็นโครงร่างที่ปรับแก้จากผลการสะท้อน

การปฏิบัติและสังเกตการณ์ (Action & Observation) ผลจากการปฏิบัติตามวงจรการดำเนินการวิจัยที่ 2 ในขั้นนี้ คณะผู้วิจัยได้นำแผนพัฒนาเทคนิคการสอนที่สร้างความภาคภูมิใจให้เด็กด้วยโอกาสที่ตราตัวเองว่าอ่านไม่ออก มาปฏิบัติการอีกครั้งหลังจากปรับแก้จากเสียงสะท้อนแล้ว โดยขั้นนี้เป็นการสรุปเพื่อผลักดันให้ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องสะสมประสบการณ์ในการเรียนรู้ร่วมกัน ค้นหาและสร้างเทคนิคการสอนเพื่อพัฒนาความภาคภูมิใจในตนเองของเด็กด้วยโอกาสที่ตราตัวเองว่าอ่านไม่ออก ในขั้นนี้พบว่าผู้มีส่วนเกี่ยวข้องให้ความสำคัญกับการพัฒนาความภาคภูมิใจในตนเองของเด็กด้วยโอกาสที่ตราตัวเองว่าอ่านไม่ออกมากขึ้น ต่างคนต่างเปิดใจกว้างร่วมมือกันสำรวจเพื่อแก้ไขปัญหา กลายเป็นบรรยากาศของการผลิตความรู้ใหม่อันหมายถึงสำนึกเพื่อการเปลี่ยนแปลงเรื่องการพัฒนาความภาคภูมิใจในตนเองของเด็กด้วยโอกาสที่ตราตัวเองว่าอ่านไม่ออก ร่วมกัน จนเกิดเป็นแนวทางการวางแผนจัดกิจกรรมถ่ายทอดเทคนิคการสอนเพื่อพัฒนาความภาคภูมิใจในตนเองของเด็กด้วยโอกาสที่ตราตัวเองว่าอ่านไม่ออกให้ครูและนักเรียน ดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ผลจากการปฏิบัติตามวงจรการดำเนินการวิจัยที่ 2

ประเด็นการจัดกิจกรรม ถ่ายทอดเทคนิคการสอน เพื่อพัฒนาความ ภาคภูมิใจในตนเองของ นักเรียน ที่ติดตราตัวเองว่าอ่านไม่ ออกให้กับครูผู้สอน	แนวทางการวางแผนจัดกิจกรรมถ่ายทอดเทคนิค การสอนเพื่อพัฒนา ความภาคภูมิใจในตนเอง ของเด็กด้วยโอกาสที่ติดตราตัวเองว่าอ่านไม่ออก ให้ครูกับนักเรียน	ข้อเสนอแนะ จากผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง
1. รูปแบบ	<ul style="list-style-type: none"> ○ จัดกิจกรรมการประกวดให้ครูและนักเรียนมีปฏิสัมพันธ์กัน เช่น การแข่งขันเล่าเรื่องจากภาพมีมือนักเรียน โดยครูเป็นกรรมการตัดสิน หรือประกวดคลิปวิดีโอถ่ายทอดเรื่องราวความภาคภูมิใจในตนเองของเด็กด้วยโอกาสที่ติดตราตัวเองว่าอ่านไม่ออก ○ จัดกิจกรรมการฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการเรื่องการผลิตสื่อเพื่อพัฒนาความภาคภูมิใจในตนเองของเด็กด้วยโอกาสที่ติดตราตัวเองว่าอ่านไม่ออกให้ครูกับนักเรียน 	เพื่อให้ครูและนักเรียนเห็นคุณค่าของการพัฒนาความภาคภูมิใจในตนเองของเด็กด้วยโอกาสที่ติดตราตัวเองว่าอ่านไม่ออก
2. วิทยากร	<ul style="list-style-type: none"> ○ ครูและคนในโรงเรียนร่วมกันเป็นผู้ถ่ายทอดความรู้ ○ ผู้ปกครองที่มีความเชี่ยวชาญเฉพาะ ○ คณะผู้วิจัย 	เพื่อกระตุ้นให้ทุกคนขับเคลื่อนเพื่อการเปลี่ยนแปลง
3. ระยะเวลาหรือ ความถี่	○ ควรจัดกิจกรรมให้สำเร็จภายในครึ่งวันต่อครั้ง	เพื่อความสะดวกในของผู้เข้าร่วม
4. ผู้เข้าร่วมกิจกรรม	○ นักเรียน ครู และผู้ปกครอง	เพื่อสร้างประสบการณ์แห่งสำนึกร่วมกันทุกกลุ่ม
5. สถานที่ในการจัด กิจกรรม	○ โรงเรียน	คำนึงถึงความสะดวกงบประมาณและรูปแบบกิจกรรม

ผลจากการสะท้อน (Reflection)

ผลจากการปฏิบัติตามวงจรการดำเนินการวิจัยที่ 2 ในขั้นนี้ คณะผู้วิจัยได้ผลสะท้อน โครงร่างแนวทางการสร้างความภาคภูมิใจ ให้เด็กด้อยโอกาสที่ติตราตัวเองว่าอ่านไม่ออก หลังจากได้ลงมือการปฏิบัติและสังเกตการณ์ (Action & Observation) เพื่อนำผลจากการสะท้อนที่ได้ไปพัฒนาร่วมกันกับผู้มีส่วนเกี่ยวข้องต่อไป โดยแจกแจงรายละเอียดดังนี้

ผลจากการสนทนากลุ่มกับผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง: เทคนิคการสอนนี้มีผลต่อจิตใจผู้เรียนเป็นอย่างมาก สังเกตจากเด็กบางคนไม่กล้าพูด พูดเสียงเบา มีแต่ความกลัว แต่เมื่อใช้เทคนิคดังกล่าว เด็กก็พัฒนาการทางการอ่านที่เปลี่ยนไป นอกจากนี้ยังพบว่าความภาคภูมิใจในตนเองสัมพันธ์กับอิสระทางความคิด ด้วยเหตุนี้พวกเขาจึงไม่ชอบใบงานและชอบที่จะได้รับอิสระในการค้นหาคำเองมากกว่า ถ้าเช่นนั้นแนวทางนี้อาจต้องยึดที่ตัวผู้เรียนเป็นสำคัญ เพราะความภาคภูมิใจในตนเองเกิดกับผู้เรียนไม่ใช่ครูหรือใคร และพวกเขาจะอยู่กับความรู้สึกนั้นตลอดไป ความภาคภูมิใจในตนเองเป็นสิ่งที่จะนำพาพวกเขาปลดปล่อยตัวเองจากการติตราตัวเองว่าเป็นเด็กอ่านไม่ออกเขียนไม่ได้ในสักวัน ส่วนการจะเร่งรัดด้วยกระบวนการหรือเทคนิคคงทำไม่ได้ ดังนั้นจึงเห็นพ้องต้องกันที่จะสร้างแนวทางและเผยแพร่แนวคิดนี้ แนวคิดที่ให้ความสำคัญกับเด็กที่ติตราตัวเองว่าอ่านไม่ออก ที่เป็นผลจากเกณฑ์ทางการศึกษา นอกจากนี้ยังเห็นควรให้ความสำคัญกับธรรมชาติตามวัยเด็ก เด็กบางคนที่ยังชอบเรื่องการวาดรูป ชอบสีดิน คำชื่นชม การแข่งขัน และอาจมีพื้นฐานทางครอบครัวไม่

สมบูรณ์ บางคนมีแม่ที่ชอบเปรียบเทียบลูกของตนกับลูกคนอื่น บางคนถูกบังคับให้มาโรงเรียนแต่เช้าโดยไม่กินข้าว บางคนไม่ได้รับการใส่ใจจากครอบครัว เพราะพวกเขาเป็นเด็กด้อยโอกาสประเภทยากจน ผู้ปกครองต้องทำมาหากิน ไม่มีเวลาใส่ใจลูกเดียวเชียวลูก พอรู้ว่กำลังจะถูกซ้ำชั้นจึงเพิ่งจะมาบิบบังคับลูกรวมไปถึงทางโรงเรียน อาจจะรับเด็กที่อายุน้อยเกินไป (2-3 ขวบ) ซึ่งนโยบายเดิมของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) ไม่รับช่วงอายุดังกล่าว แต่เมื่อทางโรงเรียนมีความจำเป็นต้องรับนักเรียนที่ยังไม่พร้อม ประกอบกับผู้ปกครองไม่ค่อยให้ความสำคัญร่วมมือกับทางโรงเรียนเท่าที่ควร บางรายผลกระทาเรื่องลูกตนเองให้ทางโรงเรียนเสียด้วยซ้ำ ซึ่งถ้าหากจะใช้เทคนิคการสอนที่เป็นแนวทางในการพัฒนาความภาคภูมิใจในตนเองอาจสวนทางกับสถานการณ์ความร่วมมือของหลายฝ่ายดังที่กล่าวข้างต้น เพราะฉะนั้นคงต้องอาศัยการร่วมกันแก้ปัญหาที่ยังทับซ้อนดังกล่าวอยู่ ไม่ว่าจะเป็น ผู้บริหาร ครู ผู้ปกครองและที่สำคัญ “ผู้เรียน”

อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ (Discussion and Recommendation)

จากผลการศึกษาบริบท คณะผู้วิจัยพบว่า หลังจากการลงสำรวจพื้นที่ เพื่อพยายามหาข้อมูลที่เป็นความจำเป็นเร่งด่วนที่ต้องการความช่วยเหลือ เรื่องเด็กกำลังจะซ้ำชั้น แต่เมื่อคณะผู้วิจัยได้ใช้กลวิธีการตั้งคำถามที่มีความหมายกับผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่าย จนได้ข้อสรุปและเป้าหมายของการเปลี่ยนแปลงร่วมกัน เกิด

เป็นการสร้างกระบวนการทดลองสอนเพื่อสร้างความคุ้นเคยกับเด็กกลุ่มนี้ และสร้างกลวิธีให้ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่ายรู้สึกอ่อนแอँगกลับพบว่า ปัญหาที่แท้จริงที่ควรต้องแก้ไขคือประเด็นใด ซึ่งเป็นไปตามแนวคิดทฤษฎีการเรียนรู้เพื่อการเปลี่ยนแปลงของเมซิโรว์ (Mezirow) เป็นการกระตุ้นผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่ายให้เกิดการเรียนรู้เพื่อการเปลี่ยนแปลง สอดคล้องกับผลการศึกษาในงานวิจัยเรื่อง การนำทฤษฎีการเรียนรู้เพื่อการเปลี่ยนแปลงไปสู่การปฏิบัติจริง งานวิจัยดังกล่าวได้ศึกษาแนวคิดเชิงวิพากษ์ของเมซิโรว์ในทฤษฎีดังกล่าว โดยมีข้อโต้แย้งกับทฤษฎีและได้ข้อสรุปที่สะท้อนให้เห็นว่าทฤษฎีการเรียนรู้เพื่อการเปลี่ยนแปลงสามารถนำไปสู่การปฏิบัติได้จริง และระบุได้ถึงความแตกต่างที่ทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ สิ่งนั้นเองคือปัจจัยที่เป็นตัวกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดการเปลี่ยนแปลงด้วยตนเองได้ทั้งหมด (Christie, Michael, Ann, & Peter, 2015) โดยงานวิจัยได้แสดงให้เห็นว่าจุดเริ่มต้นของการเรียนรู้เพื่อการเปลี่ยนแปลง อยู่ที่ผู้เรียนตั้งคำถามกับปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นว่าเหมาะสมกับสถานการณ์หรือไม่ การตั้งคำถามดังกล่าวเป็นตัวช่วยกระตุ้นให้ผู้เรียนต้องการเรียนรู้เพื่อการเปลี่ยนแปลง นั้นหมายถึงผู้เรียนเกิดการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์จากวิธีคิดเดิมสู่วิธีคิดใหม่เพื่อหาทางออกต่อปรากฏการณ์ (Mezirow, 1991; Mezirow, 1997) ดังเช่นที่คณะผู้วิจัยชี้ชวนให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่ายร่วมกันตั้งคำถามกับปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นเพื่อหาปัญหาที่แท้จริงสู่วิธีคิดใหม่เพื่อหาทางออกต่อปรากฏการณ์

จากผลการปฏิบัติตามวงจรการดำเนินการวิจัยที่ 1 และ 2 (PAOR 1-2) สะท้อนให้เห็นผลลัพธ์ที่ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องคาดว่าจะส่งผลถึงการพัฒนาความภาคภูมิใจในตนเอง (Self-esteem) ซึ่งหลังจากผู้มีส่วนเกี่ยวข้องได้ร่วมกันพัฒนาความภาคภูมิใจในตนเองของเด็ก ด้วยการร่วมกันค้นหาเทคนิคการสอนใหม่ที่มาจากความเข้าใจที่ลึกซึ้ง ซึ่งทั้งหมดในขั้นนี้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องเชื่อตรงกันว่าบุคคลมีความหลากหลายและมีพื้นฐานประสบการณ์ที่มีรายละเอียดชีวิตที่ต่างกันซึ่งนับได้ว่าจุดนี้ถือเป็นการเปิดพื้นที่ให้เด็กที่ตีตราตนเองได้ค้นหาว่าตนเองมีศักยภาพไม่ด้อยไปกว่าผู้อื่นเลย แม้จะมีรายละเอียดของชีวิตที่ต่างกัน ขอแค่มีโอกาสในการแสดงศักยภาพและปลดปล่อยตัวเองจากตัวชี้วัดที่เป็นเกณฑ์ทางสังคมเท่านั้น วิธีคิดนี้สอดคล้องกับบทสรุปสู่การปฏิบัติในงานของ Dutsadeemeta (2014) เรื่อง ความกรุณาต่อตนเอง: ทางเลือกใหม่เพื่อสร้างสมดุลความภาคภูมิใจในตนเองที่ระบุนำการสร้างความภาคภูมิใจในตนเองของบุคคลในวัยต่างๆ สิ่งสำคัญอยู่ที่บุคคลนั้นได้รับความภาคภูมิใจนั้นมาอย่างไร เพราะความภาคภูมิใจในตนเองเกี่ยวข้องกับความคาดหวังที่เกิดขึ้นจากสังคมด้วยที่อาจส่งผลต่อการบิดเบือนความภาคภูมิใจในตนเอง การพยายามนำตนเองเปรียบเทียบกับเกณฑ์สังคมก่อให้เกิดปัญหากับบุคคลได้ เจกเช่นเดียวกับนักเรียนทั้ง 4 คนนี้ที่ช่วงแรกถูกเกณฑ์สังคม (เกณฑ์วัดและประเมินผล) บีบคั้นให้เกิดความบิดเบือนความภาคภูมิใจในตนเอง ซึ่งผลจากการปฏิบัติตามวงจรการดำเนินการวิจัยที่ 1 (PAOR 1) ทำให้คณะผู้วิจัยพบว่าผู้มีส่วน

เกี่ยวข้องกับฝ่ายตระหนักถึงวิธีการได้มาซึ่งความภาคภูมิใจในตนเองจนนำมาสู่แนวทางการพัฒนาความภาคภูมิใจในตนเองของเด็กด้วยโอกาสที่ตราตัวเองว่าอ่านไม่ออกด้วยเทคนิคการสอนจากกระบวนการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง นอกจากนี้ผลของการปฏิบัติตามวงจรการดำเนินการวิจัยที่ 1 และ 2 (PAOR 1-2) ยังสอดคล้องกับแนวคิดการรู้หนังสือเพื่อความเป็นไทของ Freire ที่ว่า ไม่มีใครเหนือกว่าใคร ทุกคนเท่าเทียม “Nobody is superior to anyone else” (Freire, 2017) และสิ่งที่แพร่รับฟังและไม่เคยเหยียดหยามหรือทำให้รู้สึกถูกกดทับทุกคนมีศักดิ์ และศรีความเป็นมนุษย์เหมือนกันในความคิดของแพร่ การสอนของแพร่ทำให้แพร่ ซึ่งเป็นผู้สอนในชุมชนกลายเป็นครูผู้มีแต่ชีวิตชีวาที่คอยดูแลศักดิ์ และศรีของผู้เรียนอย่างมีสุนทรียศาสตร์ด้วยการเปิดใจรับฟังประสบการณ์ใหม่ๆ ของผู้เรียนตลอดเวลา (Henry, 2010) แนวคิดของแพร่คือเบื้องหลังที่กระตุ้นให้คณะผู้วิจัยและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องร่วมกันพัฒนาและออกแบบการสอน ใช้เทคนิคการสอนเพื่อให้เกิดความเท่าเทียมโดยการนำเกมการค้นหาคำที่ไม่รู้จักเข้ามาใช้ โดยใช้แนวคิดแห่งความเป็นไทของแพร่สนับสนุนให้นักเรียนมีสิทธิ์เลือก ไม่เน้นการแข่งขันกับบุคคล เมื่อทำสำเร็จได้รับคำชื่นชมควรเสริมแรงทันที มีการใช้การระบายสีและกิจกรรมอื่นเข้ามาผลการปฏิบัติทำให้พบว่านักเรียนกลุ่มนี้มีความสุขในการเรียนเพิ่มขึ้นและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องเชื่อว่าเทคนิคการสอนที่สร้างความภาคภูมิใจในตนเองให้เด็กจะไม่มีรูปแบบตายตัวดังเช่นแนวคิดของแพร่ที่เชื่อว่า เทคนิควิทยาเกี่ยวกับการสอนใดๆ ก็ตามไม่ได้มีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

ของผู้เรียน เท่ากับการรับฟังและไม่เหยียดหยามหรือทำให้เด็กรู้สึกถูกกดทับบรรยากาศการสอนจึงเต็มไปด้วยชีวิตชีวาที่เป็นผลลัพธ์จากการดูแลศักดิ์และศรีของผู้เรียนอย่างมีสุนทรียศาสตร์ด้วยการเปิดใจรับฟังประสบการณ์ใหม่ๆ พร้อมกับสร้างการเรียนรู้ด้วยความเป็นไทให้ผู้เรียนตลอดเวลา

ข้อเสนอแนะจากผลการวิจัย

ข้อเสนอแนะระดับนโยบาย

ควรจัดให้มีการเสริมสร้างองค์ความรู้เรื่องการสร้างความภาคภูมิใจในตนเองให้ผู้เรียนอย่างสม่ำเสมอ เพื่อปลูกศรัทธาที่ซุกซ่อนอยู่ในตนเองให้ผู้เรียนได้ค้นหาและค้นพบปลดปล่อยตัวเองด้วยความเป็นไท มากกว่าการยึดติดกับเกณฑ์และตัวชี้วัดทางสังคม

ข้อเสนอแนะระดับปฏิบัติ

ผู้ที่สนใจแนวคิดเรื่องการวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมควรลงพื้นที่ศึกษาบริบทเป็นระยะเวลา 1 ปีขึ้นไปเช่นเดียวกับคณะผู้วิจัย ทั้งนี้เพื่อการเข้าถึงผู้มีส่วนเกี่ยวข้องอย่างแท้จริง ลดช่องว่างระหว่างกัน ทำให้ได้ประเด็นที่ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องต้องการบรรลุคำถามการวิจัยดังเช่นการวิจัยในครั้งนี้

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป ผู้สนใจควรนำผลการวิจัยนี้ไปต่อยอดกับนักเรียนด้อยโอกาสในพื้นที่อื่น เพื่อเผยแพร่แนวคิดเรื่องการตราตัวเองในวงการศึกษาไทย การปลดปล่อยผู้เรียนด้วยความเป็นไทตามแนวคิดเปาโลแพร่ การปรับมโนทัศน์ของเมซีโรว์และการค้นพบวิธีแก้ปัญหา ร่วมกับผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องต่อไป

กิตติกรรมประกาศ

(Acknowledgment) (ถ้ามี)

การวิจัยครั้งนี้คณะผู้วิจัย

ขอขอบพระคุณคุณูปการของแนวคิดการทำ

วิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมเพื่อเปิด
พื้นที่ให้เกิดการจัดการศึกษาตามแนวพัฒนา
ศึกษาศาสตร์อย่างเสมอภาคอย่างลึกซึ้ง

เอกสารอ้างอิง

- Blachnio A, Przepiorka A, & Pantic I. (2016). *Association between Facebook addiction, self-esteem and life satisfaction: A cross-sectional study*. *Comput Human Behav*.
- Boonyang, S. (2018). *Self-Stigma experience in persons with alcohol dependence. The degree of Master of Nursing Science in Nursing Science*. Field of Study of Nursing Science. Faculty of Nursing. Chulalongkorn University.
- Brighttoday. (2020). *Social media*. Retrieved from <https://www.brighttv.co.th/social-news>
- Christie, M., Michael, C., Ann R., & Peter G. (2015). Putting transformative learning theory into practice: *Australian Journal of Adult Learning*, 55(1).
- Department of Mental Health. (2020). *Delve into the health system*. Retrieved from <https://www.hfocus.org/content/2018/01/15222>
- Dutsadeemeta, J. (2014). Self-Compassion: The Alternative for Balancing Self-Esteem). *Journal of Research and Curriculum Development*, 5(1), 25-38.
- Freire, P. (1994). *Pedagogy of Hope*. New York: Continuum.
- Freire, P. (2017). *Pedagogia da autonomia*. São Paulo: Paz e Terra.
- Henry, A. (2010). Rethinking Education as the Practice of Freedom: Paulo Freire and the promise of critical pedagogy. *Policy Futures in Education*, 8. Retrieved from <http://dx.doi.org/10.2304/pfie.2010.8.6.715>
- Kemmis, s. & McTaggart, R. (1988). *The Action Research planner*. 3rd eds. Geelong, Victoria, Australia: Deakin University Press.
- Lucksted & Drapalski. (2015). *Self-Stigma Regarding Mental Illness: Definition, Impact, and Relationship to Societal Stigma*. Retrieved from [https://www.researchgate.net/publication/278330601_Self Stigma_Regarding_Mental_Illness_Definition_Impact_and_Relationship_to_Societal_Stigma](https://www.researchgate.net/publication/278330601_Self_Stigma_Regarding_Mental_Illness_Definition_Impact_and_Relationship_to_Societal_Stigma)
- Meetam, Th. (2019). *To chasing the chances in crisis perfect storm for stigma childrens with Dr. Prasert produced the printing*. Retrieved from <https://www.the101.world/prasert-interview-early-childhood/>

- Mezirow, J. (1991). *Transformative dimensions of adult learning*. San Francisco: Jossey-Bass
- Mezirow, J. (1997). *Transformative Learning: Theory to Practice*, *New Directions for Adult and Continuing Education*, 74, 5-12.
- Na Phikun, P. (2008). *A study of self-Esteem and group counseling model construction for developing self-esteem of northern adolescent students*. The Doctor of Education degree in Counseling Psychology at Srinakharinwirot University, Bangkok, Thailand.
- O’Toole. (2001). Student-centred teaching in Initial Teacher Education. *International Journal for Cross-Disciplinary Subjects in Education (IJCDSE)*, 6(1).
- Perry, Y., Petrie.K, Buckley. H., Cavanagh. L., Clarke, D., Winslade, M., Pavlovic. D., & Manicavasagar, V., Christensen, H. (2014). Effects of a classroom-based educational resource on adolescent mental health literacy: A cluster randomised controlled trial. *Journal of Adolescence*. 37(7), 1143-1151.
- Pholphet, K. & Tuntasood, B. (2016). *Self-Esteem and Facebook Addicted of High School Students in Bangkok Metropolitan Area*. Retrieved from <https://he01.tci-thaijo.org/index.php/JPAT/article/view/68075>
- Wachtel. (2007). CARL ROGERS AND THE LARGER CONTEXT OF THERAPEUTIC THOUGHT *Psychotherapy: Theory, Research, Practice, Training*, 44(3), 279-284.
- Suttinarakorn, W. (2017). *Participatory Action Research and Consdientization*. Bangkok: 57-73